

Ümumi məlumat	Fənnin adı, kodu və kreditlərin sayı	VET 326 Baytarlıq farmakologiyası və toksikologiyası, 6 AKTS
	Departament	Həyat elmləri
	Proqram (bakalavr, magistr)	Bakalavr
	Tədris semestri	2023/2024-cü tədris ilinin yaz semestri
	Fənni tədris edən müəllim (lər)	Abdullayev Mirfəzil Qafar
	E-mail:	m.fag0408@gmail.com
	Telefon:	+994 50 366 36 08
	Mühazirə otağı/Cədvəl	Bakıxanov qəsəbəsi, Elşən Mehdiyev küç. 478
	Məsləhət saatları	
Prerekvizitlər	Yoxdur	
Tədris dili	Azərbaycan	
Fənnin növü	Məcburi	
Dərslilər və əlavə ədəbiyyat	<ol style="list-style-type: none"> 1. Əliyev E.A., Əzimov İ.M., Vəliyev U.M., Səfi N.V. Epizootologiya və infeksiya xəstəlikləri. Bakı, 2013, 1070 s. 2. Farmakologiya. M.Qəniyev. Dərslük. Bakı, 2013 3. Farmakologiya. R.Teyibov. Dərslük. Bakı, 2007 4. Baytarlıq resepturası. S.M.Tağıyev, A.T.Abdinova. Dərs vəsaiti. Bakı, 2012. 5. Farmakologiyadan proqram. A.Ə.Əliyev, Gəncə, 2017. 6. Veteriner uyğunlaşdırılacaq farmakoloji. Sezai Kaya, Pirinçi, Ali Bilgili. 2.Baskı: 2008. Ankara, Türkiyə. 610 dizin.OİE Terrestrial manual 2012 7. S.M. Tağıyev —Baytarlıq toksikologiyası şərqi-qərb. Bakı. 2009 8. Q.İsgəndərov Toksikoloji kimya. Dərslük.Bakı 2012 9. OIE - (World Organisation for Animal Health) Manual of Diagnostic Tests and Vaccines for Terrestrial Animals Author(s) : OIE; 8th Ed., Vol. 1-3, 2018 10. OIE Standards, Guidelines and Resolution on antimicrobial resistance and the use of antimicrobial agents, 2nd Ed. 2020 11. Жуленко В.Н., Рабинович М.И., Таланов Г.А —Ветеринарная токсикология Москва. 2004 12. Меньшаков П.Г. Ветеринарная фармакология. Москва. 2013. 13. https://www.woah.org 14. https://www.woah.org/en/what-we-do/animal-health-and-welfare/animal-diseases/old-classification-of-diseases-notifiable-to-the-oie-list-a/ 15. İnternet resursları 	
Kursun məzmunu	<p>Farmakologiya fənnin tədrisində məqsəd dərman maddələrinin təsirindən canlı orqanizmlərdə törənən fizioloji və biokimyəvi dəyişikliklərin qanunauyğunluqlarının öyrənilməsi, bu maddələrin heyvandarlıqda tətbiqi.</p> <p>Toksikologiya fənnin tədrisində məqsəd zəhərlənmələrin səbəblərinin ətraflı araşdırılmasını, zəhərli birləşmələrin toksikologiyasının dərindən öyrənilməsini, zəhərlənmələrin diaqnostikası, müalicə və profilaktikasının heyvandarlıqda tətbiqi</p>	
Kursun məqsədi	<p>Farmakologiya elminin nəyi öyrənməsini dərman maddələrinin ümumi farmakokinetikası, farmakodinamikası, dərman maddələrinə formasından asılı olaraq düzgün resept yazmağı bacarmaq, mərkəzi və periferik sinir sisteminə, işçil orqanların funksiyasına təsir göstərən, kimyaterapiyada istifadə olunan dərman maddələrinin, farmakokinetikası və farmakodinamikasını öyrətməkdir.</p> <p>Toksikologiya zəhərli maddələr və onların canlı orqanizmlərə təsiri, həmin maddələrin təbiətini, quruluşunu, fiziki-kimyəvi xassələrini və bio- toksikoloji heyvanların onlara olan həssaslığını, zəhərlərin orqanizmdə dəyişməsini və orqanizmdən xaric olmasını, zəhərlənmələrin baş vermə səbəblərini, klinik əlamətlərinin öyrənilməsi və onlara qarşı səmərəli müalicə üsullarını və profilaktika tədbirlərini hazırlanması məqsədini daşıyır.</p>	
Tədris (öyrənmə) nəticələri	<p>Baytarlıq farmakologiya və toksikologiyası fənnləri tədrisinin sonunda sözügüdə fənnlər sahəsində savadlı baytar həkim kimi fəaliyyət göstərmək istəyən kadrlar baytarlıq sahəsində müasir tələblərə cavab verən nəzəri və praktik biliklərə malik olacaqlar. Fənnin tədrisi nəticəsində tələbələr baytarlıq preparatları və onların istifadəsi, həm də heyvanların zəhərlənmələri, onların müalicə profilaktikasında dəyərli biliklərə yiyələnəcəklər.</p>	

Tədris metodları	Mühazirə		x
	Seminar		x
	Qrup müzakirəsi		x
Qiymətləndirmə	Komponentləri	Tarix/son müddət	Faiz (%)
	Aralıq imtahanı		30
	Fəallıq		5
	Davamiyyət		5
	Tapşırıq və testlər (Quiz 1)		10
	Kurs işi (Layihə 1)		10
	Final imtahanı		40
	Yekun		100
Qaydalar (Tədris siyasəti və davranış)	<p>Davamiyyət Dərslərə davamlı gəlmək çox vacibdir. Mühazirələr və dərslərdə iştirak sizin bilik və bacarıqlarınızı genişləndirir. Buraxılmış dərslərə görə və yerinə yetirmədiyiniz tapşırıqlar üçün siz məsuliyyət daşıyırsınız.</p> <p>Sınıf qaydaları və ya ümumi qaydalar:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hər dəfə sinfə vaxtında gəlmək; - Müəllimdən 5 dəqiqə sonra sinfə gələnlərə qaib yazılır; - Bütün tapşırıqları vaxtında təhvil vermək; - Tapşırıqlarda plagiarizmdən istifadə etmək yolverilməzdir; - Dərs kitablarından mütləq istifadə etmək! Əlavə mənbələr: internet materialları və əlavə kitablardan istifadə qiymətləndirilir; - Qrup yoldaşlarınıza və müzakirələr zamanı onların fikirlərinə hörmətlə yanaşmaq; - Sınıfda mobil telefondan istifadə etmək olmaz; - Müəllimin sinfdə verdiyi tapşırıq və göstərişlər bütün tələbələr tərəfindən yerinə yetirilməlidir; - Qrup işlərində bütün tələbələrin aktiv iştirakı vacibdir; - Hər bir tələbəyə semestr ərzində könüllü olaraq dərslərin müəyyən hissəsində müəllim kimi özünü sınağa icazə verilir; - Müəllimlə email vasitəsilə, yaxud iş saatlarında ofisdə (1-5-ci günlər səhər saat 9-dan axşam saat 6-ya qədər, 13:00-14:00 nahar vaxtı çıxılmaqla) əlaqə saxlamaq (axşam saat 9-dan sonra və bazar günlərində yazılan e-maillara cavab verilmir); - Müəllimə Whatsapp mesajları və SMS-lər yazmamaq. <p>Kursa verilən tələblər:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dərs kitablarını və əlavə materialları oxumaq; 2. Sınıfdəki bütün müzakirələrdə, diskussiyalarda və digər intellektual fəaliyyətlərdə aktiv olmaq; 3. Tapşırıqları tələb olunan vaxtda və formatda tərtib etmək; 4. Xəstəlik və fəvqəladə hallardan başqa bütün dərslərdə iştirak etmək. <p>Bu kurs üçün bir aralıq və bir final imtahanı nəzərdə tutulmuşdur. Bütün imtahan sualları sylabusda yazılan mövzulara əsasən tərtib olunacaqdır.</p> <p>Hər bir modulun sonunda tələbələrə bu modul daxilində keçirilən mövzularla bağlı quiz (test) keçiriləcək və hər biri 10 bal olmaq şərti ilə ümumi 20 bal veriləcəkdir.</p> <p>Tələbələrin bütün dərslərdə iştirakı vacibdir. Tələbələr müəyyən səbəblərdən dərslərin buraxılması (xəstəlik, ailə vəziyyəti və s.) haqqında məlumatı fakültə dekanlığına təqdim etməlidirlər. 25%-dən artıq dərs buraxan tələbələr imtahana buraxılmır.</p> <p>Dərsə gecikən tələbəyə qayıb yazılır. Buna baxmayaraq tələbə dərs saatına buraxıla bilər.</p> <p>Dərsi pozmaq, dərstdən icazə istəmək, qrup işlərinin hazırlanması xaricində cib telefonundan istifadə etmək kimi davranışlar arzu olunmazdır.</p> <p>Tələbələrin hazırladıqları təqdimatlarda mənbələrin göstərilməsi vacib şərtidir.</p> <p>Tələbənin imtahanda iştirakı və ya imtahana buraxılması ilə bağlı məsələlər fakültə rəhbərliyi tərəfindən həll olunur. Aralıq və yekun imtahanı mövzuları tələbələrə imtahandan öncə verilir. Aralıq imtahanının sualları yekun imtahanında təkrarlanmır.</p> <p>Aralıq və yekun imtahanları vaxtı tələbə tərəfindən imtahanın gedişini pozmaq və köçürmələr qadağandır. Bu qaydaya riayət etməyən tələbələrin imtahan işi ləğv olunur və tələbə 0 (sıfır) balla qiymətləndirilir.</p>		

		<p>Universitet qaydalarına müvafiq olaraq kursu bitirmək üçün ümumi müvəffəqiyyət faizi 60% və yuxarı hesab edilir. Kəsri olan tələbə bu fənni növbəti semestr və ya növbəti il götürə bilər.</p> <p>Dərs zamanı dərs prosesini və etik qaydaları pozmaq qadağandır. Həmçinin tələbələr arasında icazəsiz müzakirələr və mobil telefondan istifadə qadağandır.</p>	
Cədvəl (dəyişdirilə bilər)			
Həftə	Tarix (planlaşdırılmış)	Fənnin mövzuları	Dərslik/Təpşiriqlər
1		<p>Farmakologiyaya giriş. Farmakologiyanın məzmunu, məqsədi, vəzifələri və inkişaf tarixi Ümumi resepturaya giriş. Reseptin quruluşu, yazılma qaydaları, dərman formaları haqqında məlumat.</p>	<p>1. Farmakologiya. M.Qəniyev. Dərslik. Bakı, 2008 2. Farmakologiya. R.Teyibov. Dərslik. Bakı, 2007 3. Baytarlıq resepturası. S.M.Tağıyev, A.T.Abdinova. Dərs vəsaiti. Bakı, 2012. 4. Farmakologiyadan proqram. A.Ə.Əliyev, S.M.Tağıyev. Gəncə, 2011. 5. Ümumi reseptura. M.Qəniyev. Dərs vəsaiti. Bakı, 2013 6. Ümumi və xüsusi reseptura. D.Hüseynov. Bakı, 1977.</p>
2		<p>Ümumi farmakologiya. Dərman maddələrinin təsir mexanizmi, farmakodinamikası və təsir növləri.</p>	<p>1. Farmakologiya. M.Qəniyev. Dərslik. Bakı, 2013 2. Farmakologiya. R.Teyibov. Dərslik. Bakı, 2007 3. Baytarlıq resepturası. S.M.Tağıyev, A.T.Abdinova. Dərs vəsaiti. Bakı, 2012. 4. Farmakologiyadan proqram. A.Ə.Əliyev, Gəncə, 2017. 5. Ümumi və xüsusi reseptura. D.Hüseynov. Bakı, 1977. 6. Farmakologiya. İ.Mozqov. Dərslik. Moskva, 1995 (rus dilində). 7. Veteriner uyğunlaşdırılmalı farmakoloji. Sezai Kaya, Pirinççi, Ali Bilgili. 2.Baskı: 2008. Ankara, Türkiyə. 610 dizin.</p>
3		<p>Konsentrasiyadan və dərman formasından asılı olaraq dərman maddələrinin təsir xüsusiyyətləri Dərman maddələrinin təkrar və eyni vaxtda bir neçə dərmanın tətbiqinin xüsusiyyətləri. Dərman maddələrin neqativ təsirləri.</p>	<p>1. Farmakologiya. M.Qəniyev. Dərslik. Bakı, 2008 2. Baytarlıq resepturası. S.M.Tağıyev, A.T.Abdinova. Dərs vəsaiti. Bakı, 2012. 3. Farmakologiyadan proqram. A.Ə.Əliyev, S.M.Tağıyev. Gəncə, 2011. 4. Ümumi və xüsusi reseptura. D.Hüseynov. Bakı, 1977. 5. Farmakologiya. İ.Mozqov. Dərslik. Moskva, 1985</p>
4		<p>Sinir sistemə təsir edən dərman maddələri.Mərkəzi sinir sistemini ləngidən maddələr. Narkoz vasitələri. Analgetik və antipiretik dərman maddələri. Hissi sinir uclarını qıcıqlandıran maddələr. Vegetatrop dərman maddələri.</p>	<p>1. Farmakologiya. M.Qəniyev. Dərslik. Bakı, 2008 2. Baytarlıq resepturası. S.M.Tağıyev, A.T.Abdinova. Dərs vəsaiti. Bakı, 2012. 3. Farmakologiyadan proqram. A.Ə.Əliyev, S.M.Tağıyev.</p>

			<p>Gəncə, 2011.</p> <p>4. Ümumi və xüsusi reseptura. D.Hüseynov. Bakı, 1977.</p> <p>5. Farmakologiya. İ.Mozqov. Dərslük. Moskva, 1985</p>
5		Mərkəzi sinir sistemini oyadan maddələr. Antidepressantlar. İcraedici orqan və sistemlərin fəaliyyətinə təsir göstərən dərman maddələri	<p>1. Farmakologiya. M.Qəniyev. Dərslük. Bakı, 2008</p> <p>2. Baytarlıq resepturası. S.M.Tağıyev, A.T.Abdinova. Dərs vəsaiti. Bakı, 2012.</p> <p>3. Farmakologiyadan proqram. A.Ə.Əliyev, S.M.Tağıyev. Gəncə, 2011.</p>
			<p>4. Ümumi və xüsusi reseptura. D.Hüseynov. Bakı, 1977.</p> <p>5. Farmakologiya. İ.Mozqov. Dərslük. Moskva, 1985</p>
6		Hormonal preparatlar. Mineral maddələrin farmakologiyası. Ağır metalların preparatları.	<p>1. Farmakologiya. M.Qəniyev. Dərslük. Bakı, 2008</p> <p>2. Baytarlıq resepturası. S.M.Tağıyev, A.T.Abdinova. Dərs vəsaiti. Bakı, 2012.</p>
			<p>3. Farmakologiyadan proqram. A.Ə.Əliyev, S.M.Tağıyev. Gəncə, 2011.</p> <p>4. Ümumi və xüsusi reseptura. D.Hüseynov. Bakı, 1977.</p> <p>5. Farmakologiya. İ.Mozqov. Dərslük. Moskva, 1985</p>
7		Mikrobəleyhi dərman maddələri, Sulfanilamid preparatları, Antibiotiklər	<p>1.Musa Qəniyev. Farmakologiya. Dərslük, Bakı, 2013..</p> <p>2. Rəhim Teyibov. Farmakologiya. Bakı, 2007</p> <p>3. Sezai Kaya, İbrahim Pirinçci, Ali Bilgili. Veteriner uyğulamalı Farmakoloji. Ankara, Cilt 1, Baskı 2. 2000, 775 s.</p> <p>4.Sezai Kaya, İbrahim Pirinçci, Ali Bilgili. Veteriner uyğulamalı Farmakoloji. Ankara, Cilt 2, Baskı 2. 2000, 790 s.</p> <p>5. И.Е.Мозгов « Фармакология « М – Агропромиздат- 1985.</p> <p>6. В. Д. Соколов ,Андреев и др. « Клиническая фармакология « Москва-Колос» -2003</p>
8		Anthelmint dərman vasitələri, İnsektisid və akarisid maddələr	<p>1.Musa Qəniyev. Farmakologiya. Dərslük, Bakı, 2013..</p> <p>2. Rəhim Teyibov. Farmakologiya. Bakı, 2007</p> <p>3. Sezai Kaya, İbrahim Pirinçci, Ali Bilgili. Veteriner uyğulamalı Farmakoloji. Ankara, Cilt 1, Baskı 2. 2000, 775 s.</p>
			<p>4.Sezai Kaya, İbrahim Pirinçci, Ali Bilgili. Veteriner uyğulamalı Farmakoloji. Ankara, Cilt 2, Baskı 2. 2000, 790 s.</p> <p>5. И.Е.Мозгов « Фармакология « М – Агропромиздат- 1985.</p>

			6. В. Д. Соколов ,Андреев и др. « Клиническая фармакология « Москва-Колос» -2003
9		Токсикологiянын инкишaф тарихи. Zəhərlənmələrin təsnifatı.	1.S.M. Tağıyev —Baytarlıq toksikologiyasil şərq-qərb. Bakı. 2009 2 Q.İsgəndərov Toksikoloji kimya. Dərslik.Bakı 2012 3.Жуленко В.Н., Рабинович М.И., Таланов Г.А —Ветеринарная токсикология Москва. 2004 4.Меньшаков П.Г. Ветеринарная фармакология. Москва. 2013.
10		Zəhər və zəhərlənmə haqqında anlayış	1.S.M. Tağıyev —Baytarlıq toksikologiyasil şərq-qərb. Bakı. 2009 2 Q.İsgəndərov Toksikoloji kimya. Dərslik.Bakı 2012 3.Жуленко В.Н., Рабинович М.И., Таланов Г.А —Ветеринарная токсикология Москва. 2004 4.Меньшаков П.Г. Ветеринарная фармакология. Москва. 2013.
11		Zəhərlərin orqanizmə daxil olması yolları	1.S.M. Tağıyev —Baytarlıq toksikologiyasil şərq-qərb. Bakı. 2009 2.Q.İsgəndərov Toksikoloji kimya. Dərslik.Bakı 2012 3.Жуленко В.Н., Рабинович М.И., Таланов Г.А —Ветеринарная токсикология Москва. 2004 4.Меньшаков П.Г. Ветеринарная фармакология. Москва. 2013. 5.Жаров А.В. Вскрытие и патоморфологическая диагностика болезней животных. – Москва. 2003. 6.Димитров С., Джуров А., Антонов С. Диагностика отравлений животных. М.: Агропромиздат, 1986. 7.Вильнер А.М. Кормовые отравления сельскохозяйственных животных: Уч. пос. -Л., 1974.
12		Zəhərlənmələrin səbəbləri və şəraiti	1S.M. Tağıyev —Baytarlıq toksikologiyasil şərq-qərb. Bakı. 2009 2Q.İsgəndərov Toksikoloji kimya. Dərslik.Bakı 2012
			3Жуленко В.Н., Рабинович М.И.,Таланов Г.А —Ветеринарная токсикология Москва. 2004 4Меньшаков П.Г. Ветеринарная фармакология. Москва. 2013. 5Жаров А.В. Вскрытие и патоморфологическая диагностика болезней животных. – Москва. 2003. 6Димитров С., Джуров А., Антонов С. Диагностика отравлений животных. М.: Агропромиздат, 1986.

			7Вильнер А.М. Кормовые отравления сельскохозяйственных животных: Уч. пос. -Л., 1974.
13			1.S.M. Tağıyev —Baytarlıq toksikologiyasil şərq-qərb. Bakı. 2009 2.Q.İsgəndərov Toksikoloji kimya. Dərslik.Bakı 2012 3.Жуленко В.Н., Рабинович М.И., Таланов Г.А —Ветеринарная токсикология Москва. 2004 4.Меньшаков П.Г. Ветеринарная фармакология. Москва. 2013. 5.Жаров А.В. Вскрытие и патоморфологическая диагностика болезней животных. – Москва. 2003. 6.Димитров С., Джуров А., Антонов С. Диагностика отравлений животных. М.: Агропромиздат, 1986. 7.Вильнер А.М. Кормовые отравления сельскохозяйственных животных: Уч. пос. -Л., 1974.
14		Fosfortüzvi pestisidlərlə zəhərlənmələr. Xlorüzvibirləşmələr (XÜB). Civə üzvi birləşmələr.	1.S.M. Tağıyev —Baytarlıq toksikologiyasil şərq-qərb. Bakı. 2009 2.Q.İsgəndərov Toksikoloji kimya. Dərslik.Bakı 2012 3.Жуленко В.Н., Рабинович М.И., Таланов Г.А —Ветеринарная токсикология Москва. 2004 4.Меньшаков П.Г. Ветеринарная фармакология. Москва. 2013. 5.Жаров А.В. Вскрытие и патоморфологическая диагностика болезней животных. – Москва. 2003. 6.Димитров С., Джуров А., Антонов С. Диагностика отравлений животных. М.: Агропромиздат, 1986. 7.Вильнер А.М. Кормовые отравления сельскохозяйственных животных: Уч. пос. -Л., 1974.
15		Fitotoksikozlar. Mərkəzi sinir sisteminin oyanadan bitkilər	1.S.M. Tağıyev —Baytarlıq toksikologiyasil şərq-qərb. Bakı. 2009 2.Q.İsgəndərov Toksikoloji kimya. Dərslik.Bakı 2012 3.Жуленко В.Н., Рабинович М.И., Таланов Г.А —Ветеринарная токсикология Москва. 2004 4.Меньшаков П.Г. Ветеринарная фармакология. Москва. 2013. 5.Жаров А.В. Вскрытие и патоморфологическая диагностика болезней животных. – Москва. 2003.

			<p>6Димитров С., Джуров А., Антонов С. Диагностика отравлений животных. М.: Агропромиздат, 1986.</p> <p>7Голосницкий А.К. - Профилактика отравлений животных растительными ядами. - М.: Колос, 1979, - 166 с.</p>
15		Qiyətləndirilmə (Quiz)	